

Тернопільський національний економічний університет
кафедра економічної теорії

Міждисциплінарна курсова робота
з економічної теорії
на тему:

**Інвестиційний клімат в Україні та його вплив на
інвестиційну діяльність.**

Студент 3 курсу групи
Напряму підготовки

Керівник: к.е.н.,

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____
(підпис) (прізвище та ініціали) _____
(підпис) (прізвище та ініціали) _____
(підпис) (прізвище та ініціали) _____

Тернопіль 2017

ПЛАН

Вступ

1. Теоретичні дослідження проблеми інвестиційного клімату та його впливу на інвестиційну діяльність

2. Оцінка сучасного інвестиційного клімату в Україні (2010-2016 рр.)

3. Шляхи сприяння покращенню інвестиційного клімату в економіці України.

Висновки.

Список використаної літератури.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
1. Теоретичні дослідження проблеми інвестиційного клімату та його впливу на інвестиційну діяльність.....	5
2. Оцінка сучасного інвестиційного клімату в Україні (2010-2016 рр.).....	12
3. Шляхи сприяння покращенню інвестиційного клімату в економіці України	24
Висновки.....	29
Список використаної літератури.....	31

ВСТУП

Актуальність теми. Активізація економічних процесів в Україні значною мірою залежить від ефективної державної інвестиційної політики, наявного сприятливого інвестиційного клімату. Інвестиційна діяльність відіграє важливу роль в економічних процесах країни, оскільки завдяки залученню інвестицій створюються нові підприємства, відповідно, з'являються нові робочі місця, оновлюється обладнання на діючих підприємствах, запроваджуються інновації, розвивається інфраструктура загалом. Тому одним зі стратегічних завдань держави є створення сприятливого клімату для здійснення інвестиційної діяльності, від реалізації якого залежить можливість стабілізації національної економіки та її подальша соціально-економічна динаміка.

Події останніх років дестабілізували економіку України, призвели до її глибоких структурних деформацій. Збройний конфлікт на Сході України, політична й економічна нестабільність викликали відплив прямих іноземних інвестицій через відсутність гарантій безпеки для інвестора та високий ступінь ризику. В сучасних умовах Україна не спроможна забезпечити соціально-економічний розвиток за рахунок власних фінансових ресурсів і потребує притоку іноземного капіталу. Ситуація ускладнюється зростаючою конкуренцією на світових ринках капіталу. Формування сприятливого інвестиційного клімату є одним із стратегічних завдань, що сьогодні стоять перед українською державою, від реалізації якого залежить можливість стабілізації національної економіки та її подальша соціально-економічна динаміка.

Серед учених, які досліджували проблеми залучення інвестицій в економіку України та створення сприятливого інвестиційного клімату, слід виділити: Б. А. Карпінського, А. Б. Гончарова, В.С. Марцин, О.В. Прокопенко, Л.І. Гладку, О.А. Харун, П.І. Зачепило, І.М. Крупку, І.О. Бланк, О.В. Гаврилюк та ін.

Метою курсової роботи є розкриття суті інвестиційного клімату , оцінка сучасного інвестиційного клімату в економіці України , а також шляхи сприяння покращення інвестиційного клімату в державі.

Завданнями курсової роботи є:

1. Визначення економічної сутності поняття «інвестиційний клімат» та фактори його формування
2. Оцінка сучасного інвестиційного клімату в Україні
3. Пошук шляхів сприяння покращенню інвестиційного клімату в економіці України

Об'єктом дослідження виступає інвестиційний клімат в Україні

У процесі написання роботи використовувалися загальнонаукові методи, які об'єднують широкий спектр методів як теоретичних, так і прикладних досліджень. Ми використовували наступні: аналіз та синтез, індукція та дедукція, абстрагування, узагальнення.

Інформаційно-теоретичною базою дослідження є наукові фахові статті та публікації у вигляді електронних ресурсів, монографічні джерела, законодавчі акти та нормативно-правові документи, статистичні дані та аналітичні матеріали Державної служби статистики, Міністерства економічного розвитку і торгівлі й інших органів влади

1. Теоретичні дослідження проблеми інвестиційного клімату та його впливу на інвестиційну діяльність

Інвестиційна діяльність є основною передумовою для створення ефективної економіки та розвитку ринкових відносин в Україні.

Згідно з Законом України "Про інвестиційну діяльність" з доповненнями внесеними 20 квітня 2017 р. [15; 16] інвестиційна діяльність - це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій. Інвестиційна діяльність забезпечується шляхом реалізації інвестиційних проектів і проведення операцій з корпоративними правами та іншими видами майнових та інтелектуальних цінностей. Інвестиційна діяльність відбувається на основі:

- інвестування, здійснюваного громадянами, недержавними підприємствами, господарськими асоціаціями, спілками товариствами, а також громадськими і релігійними організаціями, іншими юридичними особами, заснованими на колективній власності.

- державного інвестування, здійснюваного органами державної влади за рахунок коштів державного бюджету, позикових коштів, а також державними підприємствами і установами за рахунок власних і позикових коштів;

- місцевого інвестування, здійснюваного органами місцевого самоврядування за рахунок коштів місцевих бюджетів, позикових коштів, а також комунальними підприємствами та установами за рахунок власних і позикових коштів;

- державної підтримки для реалізації інвестиційних проектів;

- іноземного інвестування, здійснюваного іноземними державами, юридичними особами та громадянами іноземних держав;

- спільного інвестування, здійснюваного юридичними особами та громадянами України, юридичними особами та громадянами іноземних держав.

Введено поняття «державна підтримка» для реалізації інвестиційних проектів шляхом співфінансування інвестиційних проектів з коштів держбюджету; надання держгарантій; кредитування з коштів держбюджету, повної або часткової компенсації відсотків по кредитах з держкоштів для реалізації інвестиційних проектів. ступили в силу зміни до закону про інвестиційну діяльність: що змінилось <http://news.finance.ua/ua/news/-/399948/sogodni-vstupyly-v-sylu-zminy-do-zakonu-pro-investytsijnu-diyalnist-shho-zminylos>

Суб'єктами інвестиційної діяльності відповідно до Закону виступають інвестори та учасники. Учасниками можуть бути фізичні і юридичні особи України, інших держав, які забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора. Інвестори - суб'єкти інвестиційної діяльності, які приймають рішення про вкладення власних, позичкових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування.

Інвестиційна діяльність одночасно формує і залежить від інвестиційного клімату. Більшість науковців визначає інвестиційний клімат як сукупність політичних, соціально-економічних, фінансових, соціально-культурних, організаційно-правових і географічних факторів, які притаманні певній країні та визначають (сприяють або гальмують) привабливість її для іноземного інвестора на макро та мікро рівні [8; 12; 11; 15]. Науковці наголошують на важливості економічних параметрів приймаючої країни, ступені сприятливості, інвестиційного інтересу, синергетичному ефекті від дій уряду, захисту інвестора від інвестиційних ризиків, перевагах щодо вибору певного об'єкта інвестування

Фактори, що впливають на інвестиційний клімат у країні, регіоні, місті, розділяють на 4 основні групи:

1. Політичні фактори (лояльність влади до бізнесу, рівень корупції, ризики зміни влади й інші політичні моменти, що впливають на бізнес);

2. Економічні фактори (вартість покупки / оренди земельних ділянок та нерухомості, вартість необхідних ліцензій і патентів, ставки оподаткування, ставки за кредитами, рівень зарплат (вартість робочої сили), ціни на необхідну продукцію / послуги і т.д.);

3. Інфраструктурні фактори (зручність розташування для конкретного бізнесу, наявність зручної транспортної розв'язки, доступність необхідної сировини / матеріалів і т.д.);

4. Соціальні фактори (наявність необхідної робочої сили, наявність споживачів продукції, лояльність населення до бізнесу, ризики можливих акцій протесту, страйків, криміногенна ситуація в регіоні і т.п.) [3].

Інвестиційний клімат аналізують з погляду:

- потенціалу народного господарства – сукупність об'єктів народного господарства, привабливі підприємства, наявність значних природних ресурсів з можливістю подальшої розробки, наявна інфраструктура та енергоресурси, перспективи їх реалізації та отримання прибутку;
- українського бізнесу очима іноземців – доступ до основних джерел інформації про стан народного господарства, нормативно-правова база, менталітет робочої сили, участь провідних світових ТНК у національній економіці.

Отже, інвестиційний клімат – це інтегральний показник, що об'єднує комплекс критеріїв і характеризує доцільність вкладання капіталу в досліджуваний потенційний об'єкт інвестування. (див табл. 1.1).

Важливим елементом у структурі інвестиційної діяльності, яка здійснюється щодо України, є інвестиційна політика, яку проводить держава.

Інвестиційна політика держави — це визначення структурних та кількісних потреб в інвестиційних ресурсах, збільшення джерел фінансування, вибір пріоритетних напрямків фінансування та формування ефективної пропозиції для залучення інвестицій.

Таблиця 1.1

Категоріальний апарат (Інвестиційний клімат) [11]

Рівень	Сутність
Інвестиційний клімат	
Держава	Узагальнена характеристика політичних, економічних, правових, географічних, соціально-культурних умов які у своїй взаємодії забезпечують та впливають на інвестиційну діяльність вітчизняних та іноземних інвесторів в державі.
Регіон	Сукупність політичних, економічних, правових, географічних, соціально-культурних умов які забезпечують надходження інвестиційних ресурсів у регіон.

Україна, враховуючи стан економічного потенціалу, намагається створити сприятливі умови для покращення інвестиційного клімату. Для цього враховуються чинники, що забезпечують подолання або зниження ризиків для інвесторів в Україні:

- рівень розвитку продуктивних сил та стан ринку інвестицій;
- правове поле держави (законодавча база);
- політична воля усіх гілок влади;
- стан фінансово-кредитної системи;
- статус іноземного інвестора;
- інвестиційна активність населення [8].

Інвестиційний клімат характеризується високим динамізмом і постійно змінюється в кращу або гіршу сторону. У зв'язку із цим необхідне проведення моніторингу інвестиційного клімату різних держав.

Інвестиційний клімат забезпечує інвестиційну привабливість і інвестиційну активність, які формують платоспроможний попит на інвестиції (рис. 1.1).

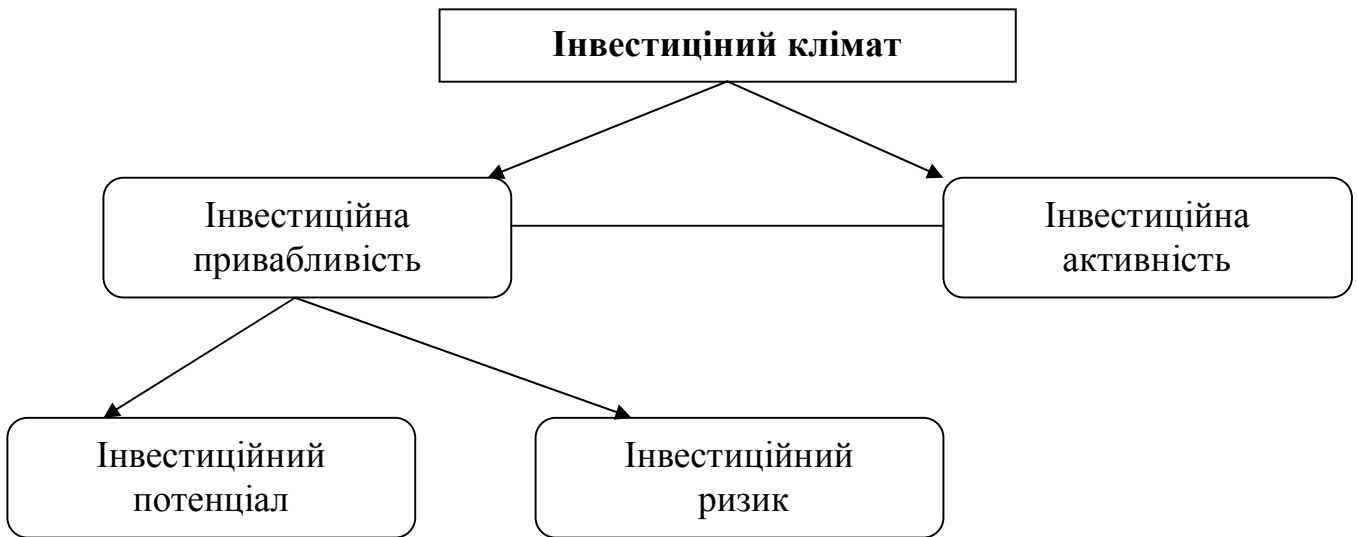

Рис.1.2 Структурно-логічна модель інвестиційного клімату

Інвестиційна активність - це сукупність власних фінансових можливостей залучення зовнішніх фінансових ресурсів. Інвестиційна привабливість – це сукупність об’єктивних та суб’єктивних умов, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування національної економіки на макро-, мезо- та мікрорівнях. Інвестиційна привабливість розглядається на рівні країни, галузі, підприємства (рис.1.3). Інвестиційний потенціал — це можливість вкладення капіталу з метою наступного його збільшення або інвестиційні можливості щодо ведення, підтримки чи збереження чого-небудь. В економічній літературі представлені дослідження інвестиційного потенціалу підприємства як елемента його виробничого й економічного потенціалу. Інвестиційний ризик являє собою можливість нездійснення запланованих цілей інвестування (таких, як прибуток або соціальний ефект) і отримання грошових збитків. Ризик необхідно оцінювати, обчислювати, описувати та планувати, розробляючи інвестиційний проект [1].

Інвестиційний клімат характеризується високим динамізмом і постійно змінюється в кращу або гіршу сторону.

Таблиця 1.2.

Категоріальний апарат(Інвестиційна привабливість) [11]

Інвестиційна привабливість	
Держава	Стан політико-правового, економічного, соціально-культурного, науково-технічного, інфраструктурного та демографічного середовища.
Регіон	Загальноекономічний розвиток регіону (його частка у ВВП та національному доході, обсяг виробництва на душу населення, середній рівень заробітної плати, забезпеченість основними продуктами харчування, обсяг та динаміка капітальних вкладень на душу населення, кількість підприємств, їх фінансовий стан), інвестиційна інфраструктура регіону (кількість будівельних матеріалів підрядчика, виробництво енергетичних ресурсів на душу населення, стан транспортної індустрії), демографічна характеристика регіону, розвиток ринкових відносин (кількість приватизованих підприємств, кількість підприємств з іноземними інвестиціями, банківських установ, страхових компаній, товарних бірж), криміногенна, екологічна ситуація в регіоні.
Галузь	Життєвий цикл галузі, бар'єри входження до галузі, технологічні особливості, соціальні чинники, конкуренція на галузевому ринку, стан попиту на товари та послуги галузі.
Підприємство	Інтелектуальний капітал управлінського складу підприємства, конкурентоспроможність суб'єкту господарювання, імідж у ділових колах та позиція на ринку, думки власників та інвесторів щодо підприємства та його діяльності, забезпеченість інвестиційними та іншими ресурсами, кадрами, ефективність господарської та управлінської діяльності, фінансовий стан суб'єкта господарювання, збутова та комунікаційна політика, економіко-географічне положення, галузева приналежність, інші.

Проаналізовані категорії та параметри, які їх характеризують, окреслюють систему цінностей, на які орієнтуються інвестори. Комплексний аналіз вказаних показників дає можливість не тільки інвестору прийняти рішення про вкладання капітал в економіку тієї чи іншої країни, а керівництву держави

поглянути на наслідок прийняття окремих управлінських рішень та впроваджених реформ.

Основними причинами, що обумовлюють несприятливий інвестиційний клімат в Україні та стримують економічний розвиток є нестабільність українського законодавства, нерозвиненість ринкової інфраструктури, зокрема фондового ринку, сильний податковий тиск, корупцію в місцевих і центральних органах влади.

Україна має значний інвестиційний потенціал, зокрема: є одним з найбільших потенційно містких ринків в Європі; володіє багатими природними ресурсами; має високий рівень науково-дослідних розробок у багатьох галузях науки і техніки та значний науково-технічний потенціал; володіє значним сільськогосподарським потенціалом (вигідне географічне розташування, сприятливий клімат, родючі ґрунти); має добре розвинену інфраструктуру. Окрім того, привабливість української економіки для іноземних інвесторів ґрунтується на наявності відносно дешевої кваліфікованої робочої сили, сформованій законодавчій базі з вирішення питань іноземних інвестицій, яка, зокрема, впроваджує національний режим діяльності для фірм з прямими інвестиціями, посиленні зв'язків з країнами ЄС, членстві в СОТ тощо. Однак, попри ці суттєві переваги, інвестиційна привабливість України сьогодні залишається низькою, оскільки інвестиційний клімат в Україні є досить ризикованим[7].

За умов економічної кризи важливе значення має державна підтримка реалізації інвестиційних проектів розвитку пріоритетних виробництв, а також впровадження економічних регуляторів активізації внутрішньої інвестиційної активності.

Для посилення інвестиційного іміджу України на світовому ринку потрібне забезпечення комплексу таких умов, серед яких головними є: забезпечення стабілізації соціально- економічного розвитку та політичної стабілізації, зокрема створення сприятливих умов із високим рівнем захищеності прав іноземних інвесторів.

2. Оцінка сучасного інвестиційного клімату в Україні (2010-2016 рр.)

Стимування інвестиційної активності внутрішніх і закордонних інвесторів за рахунок сформованого несприятливого інвестиційного середовища веде до зниження загальних макроекономічних показників та зниженню ефективності всіх сфер економіки. Все це зумовлює необхідність аналізу сучасного стану інвестиційного клімату в Україні, виявленню проблем та шляхів їх вирішення задля активізації інвестиційних процесів.

Можна зазначити, що основними чинниками, які погіршували інвестиційний клімат в Україні в попередні роки були:

- 1) нестабільна політична ситуація та відсутність суспільного консенсусу щодо збільшення якості та глибини реформ;
- 2) вузькість внутрішнього ринку, низький платоспроможний попит підприємств і населення;
- 3) низька прибутковість більшості підприємств в усіх сферах господарської діяльності, що робить більш вигідним імпорт у порівнянні з залученням іноземних інвестицій та розширенням виробництва;
- 4) високий рівень та спотворена структура витрат на виробництво;
- 5) недосконале корпоративне та інвестиційне законодавство, незадовільний захист прав дрібних акціонерів;
- 6) високий рівень корупції та організованої злочинності;
- 7) низька ділова культура та небажання впровадження сучасних технологій ведення бізнесу;
- 8) нерозвиненість ринкової інфраструктури .

Проаналізуємо обсяг *прямих іноземних інвестицій* в економіку України (табл.2.1). Слід зазначити, що до 2014 року, інвестицій надходило значно більше порівняно з 2014 – 2016 роками. Найбільша сума інвестицій надійшла в Україну в 2011 році і склала 6 033,7 млн. дол. США.

Прямі іноземні інвестиції в економіку України з 2010- 2016 роки
(млн. дол. США) [4]

Прямі іноземні інвестиції		
Рік	Надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України	Вкладення прямих інвестицій з України в економіку країн світу
2010	5 851,2	679,5
2011	6 033,7	90,9
2012	5 290,7	662,3
2013	5 462,1	127,5
2014	2 451,7	68
2015	3 763,7	27,9
2016	4 405,8	20,7

Примітка. Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України у 2016 року становив 4 405,80 млн.дол. США. На такий результат найбільше вплинула нестабільна політична ситуація та воєнні дії на сході країни.

До десятки регіонів, на які припала найбільша кількість прямих іноземних інвестицій, входять: Дніпропетровської, Донецької, Харківської, Київської, Луганської, Львівської, Одеської, Запорізької, Полтавської, Івано-Франківської областей та до м. Київ надійшло найбільше всього інвестицій – 94,1 відсотка всіх залучених прямих іноземних інвестицій (рис.2.1). Таке спрямування прямих іноземних інвестицій в регіональному розрізі не сприяє рівномірному соціально-економічному розвитку регіонів та посилює подальше збільшення розриву у їх розвитку [5].

У 2016 році переважно кошти іноземних інвесторів спрямовувалися у фінансовий сектор та страхову діяльність (у зв'язку із вимогами до капіталізації в банківській системі). Очевидним є те, що не справдились очікування Міністерства економічного розвитку і торгівлі щодо прогнозу залучення ПІІ у

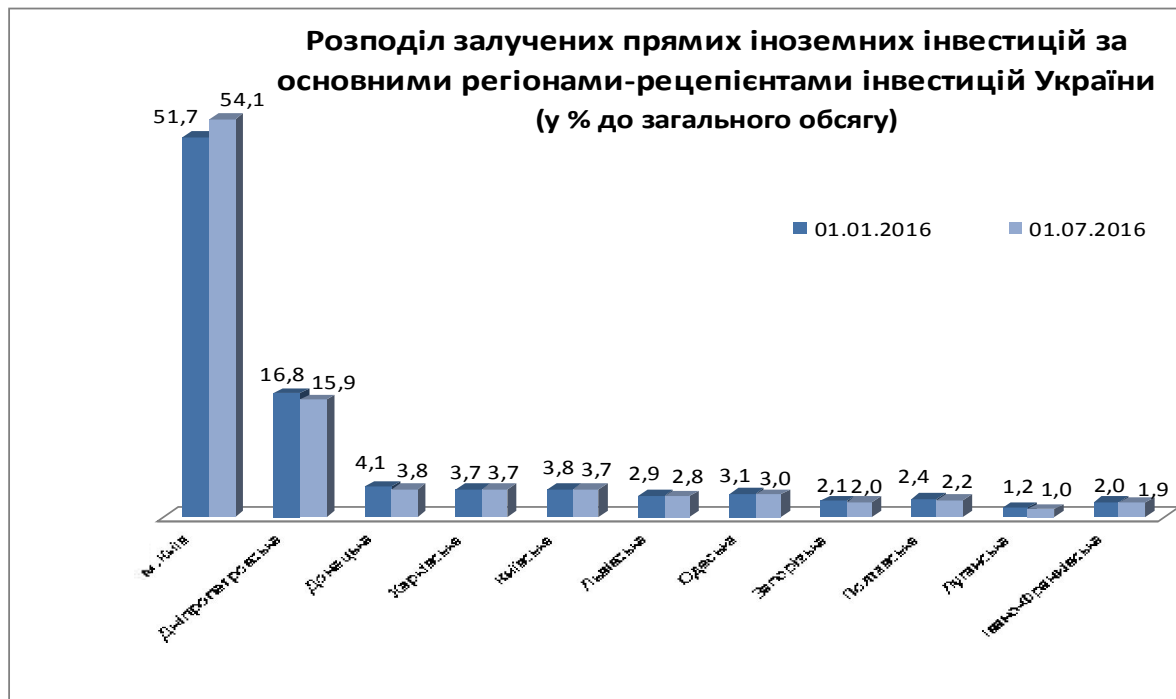

Рис.2.1 Розподіл прямих іноземних інвестицій між основними регіонами [4]

2016 р. в обсязі 5 млрд дол., яку планувалось забезпечити переважно за рахунок програми приватизації.

Незначний обсяг коштів іноземних інвесторів також не справляє суттєвого впливу на загальний стан капіталовкладень в Україні. Їхня частка з 2010 року практично не змінювалась і становить у середньому 2% від загального обсягу інвестицій в основний капітал.

Капітальні інвестиції в Україні у 2016 році зросли на 18% після падіння на 1,7% в 2015 році, на 24,1% - в 2014 році [11]. Згідно з даними Держстату, у 2016 року освоєно 326,2 млрд грн капінвестицій [4].

По регіонах найбільше зростання капітальних інвестицій зафіксовано в Херсонській і Миколаївській областях – у 2–2,1 раза, а також в Одеській, Житомирській, Тернопільській, Кіровоградській, Черкаській та Полтавській областях – на 46,9–62,2%. Спад відбувся лише у Волинській та Закарпатській областях – на 12,1–13%, а також у Києві – на 20,8% [4].

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами залучення капітальних інвестицій, у 2016 року були: промисловість – 33,4%, будівництво – 13,7%, сільське, лісове та рибне господарство – 14,5%, інформація та

телекомунікації – 4,8%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 10,0%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 6,8%, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 2,3% (рис.2.2) [4].

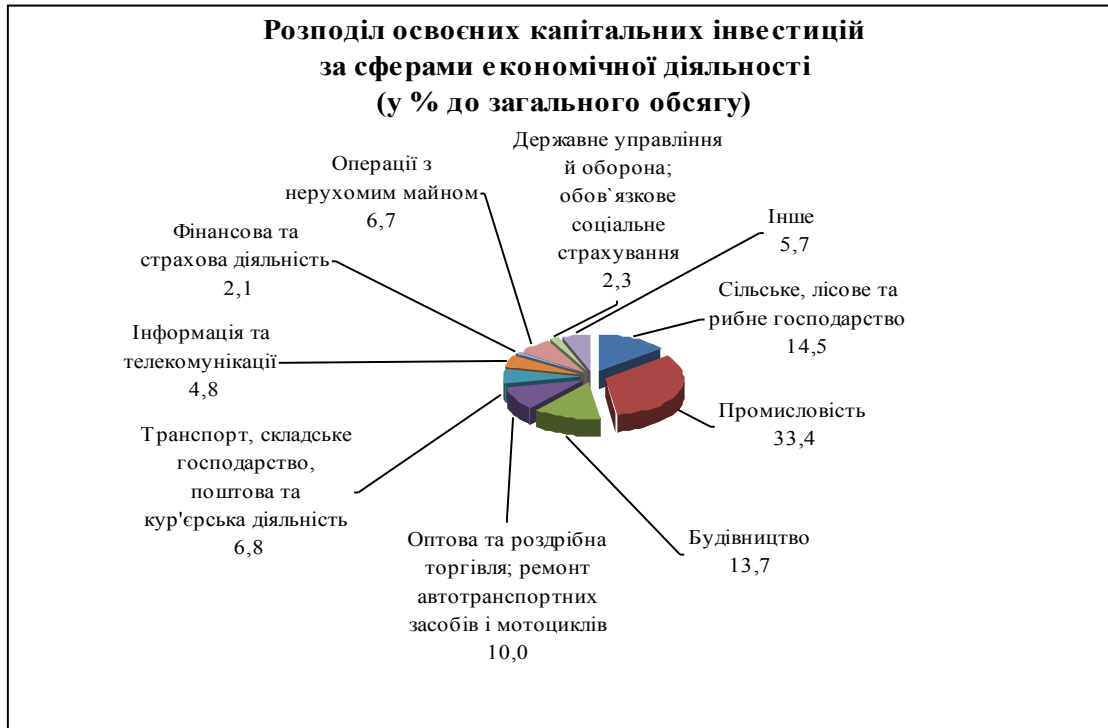

Рис.2.2. Провідні сфери економічної діяльності, за обсягами залучених капітальних інвестицій

На будівництво припадає 13,7% капітальних інвестицій, на сільське, лісове та рибне господарство – 14,5%, інформацію та телекомунікації – 4,8%, оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 10,0%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 6,8%, державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 2,3%.

У сфері інформації та телекомунікацій падіння обсягу капітальних інвестицій склало 73,2%, тоді як за аналогічний період 2015 року вони зросли в 4,9 рази завдяки конкурсу на ліцензії 3G.

У фінансовій та страховій діяльності капітальні інвестиції знизилися на 11,2%, у будівництві – на 2,1%, тоді як у промисловості вони зросли на 9,1%, на транспорті – на 24,4%.

Основним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств і організацій, частка яких зросла порівняно з попереднім роком з 67,4% до 69,4%. Зріс також внесок місцевих бюджетів з 5% до 7,1%. При цьому частка залучених і запозичених коштів, а саме кредитів банків і коштів іноземних інвесторів, скоротилася з 7,3% і 3,1% відповідно до 7,1% і 2,9%, держбюджету – з 2,4% до 2,3%, коштів населення на житлове будівництво – з 12% до 8,9% [25].

Інвестиції спрямовуються у вже розвинені сфери економічної діяльності.

На сьогодні найбільший обсяг інвестицій надходить в промисловість. У 2016 р. на неї припадає 33,6% внутрішніх та 29,4% іноземних інвестицій в економіку. Проте, це пояснюється ефектом масштабу (часткою вкладу в економіці), а не реальною привабливістю галузі для інвесторів. Про це, зокрема, свідчать середньорічні індекси капітальних інвестицій за галузями. На підприємствах промисловості зосереджено 29,6 % загального обсягу прямих інвестицій в Україну, в установах фінансової та страхової діяльності – 29,4 %.

Перші місця за обсягами залучених внутрішніх та іноземних інвестицій посідають виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів та металургія. Їхні частки на кінець 2016 р. становили відповідно 17% та 11,9% внутрішніх інвестицій, та 18,7% та 39,7% прямих іноземних інвестицій. Проте, на превеликий жаль, незначними є інвестиції в машинобудування, відтворення основних засобів якого формує цикли економічного піднесення.

Оцінюючи рівень участі іноземних інвесторів з країн Європейського Союзу в економіці України, важливо відмітити, що у 2016 р., сукупність вкладених іноземних коштів країн ЄС в економічну діяльність України становить 1 972,00 млн. дол. США (табл.2.2) [4].

До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає 83,5% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 9691,6 млн.дол.США, Нідерланди – 5753,9 млн.дол.США, Німеччина –1606,6 млн.дол.США, , Австрія – 1272,8 млн.дол.США, Велика Британія – 2046,3 млн.дол.США, , Франція – 1294,3 млн.дол.США, Швеція – 322,2 млн.дол.США [12].

Таблиця 2.2

Обсяги інвестицій з країн ЄС 2010-2016 роки [4].

	Обсяги інвестицій з країн ЄС						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Всього з країн ЄС	31538,4	36969,1	39268,9	41132,3	41032,8	31046,9	26099,2
Кіпр	8603,1	9620,5	12700,8	15907,7	17725,6	12769,4	9691,6
Нідерланди	7461,3	11389,8	9323,8	8727,6	9007,5	6986,7	5753,9
Велика Британія	2234,1	2229,9	2536,4	2496,9	2768,2	2153,4	2046,3
Німеччина	6009,6	5001,2	5329,8	4496,3	2908,4	2105,2	1606,6
Франція	1381,1	2105,4	1993,1	1510,3	1520,5	1394,6	1294,3
Австрія	1674,7	1798,9	2317,5	2476,9	2314,0	1648,7	1272,8
Люксембург	263,0	435,4	488,9	559,5	555,8	398,8	965,4
Угорщина	708,6	697,6	678,5	684,3	685,9	593,2	770,7
Польща	847,0	913,0	834,3	897,2	819,8	808,6	760,4
Швеція	674,2	1108,9	1141,9	1084,4	439,3	360,2	322,2
Інші країни ЄС	1681,7	1668,5	1923,9	2291,2	2287,8	1828,1	1615,0
Всього в Україні	38992,9	45370,0	48197,6	51705,3	53704,0	40725,4	37655,5
Всього з країн ЄС-15	20844,9	25214,5	24480,6	22772,2	20879,1	16076,5	14154,4

Примітка. Дані про прямі інвестиції сформовано на підставі інформації юридичних осіб-резидентів та постійних представництв нерезидентів в Україні з урахуванням адміністративних даних Національного банку України про ринкову вартість прямих інвестицій (акцій, майна тощо) підприємств та установ.

Найбільш питому вагу іноземних інвестицій займає Кіпр, який інвестує 21,7% коштів від загального обсягу прямих інвестицій з країн ЄС в економіку України. Друге місце займає Нідерланди (20,5 %), третє – Велика Британія (12,9 %).

З огляду на те, що більший відсоток інвестицій надходить з Кіпру та в більшості своїй є українськими грошами, що відмиті за допомогою офшорних фірм, то можна зробити висновок, що існує вкрай обмежене коло іноземних інвесторів, які зацікавлені в подальшому співтоваристві з Україною.

Отже, Україна залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство і порушення макростабільності на зовнішніх ринках має свій відголос в Україні.

Для проведення більш точної оцінки інвестиційної привабливості, потрібно проаналізувати індекси інвестиційної привабливості України [26; 27].

Для цього потрібно використовувати методику Європейської бізнес-асоціації (ЄБА).

Методика (ЄБА) зводиться до встановлення індексу інвестиційної привабливості – інтегрального показника, який ґрунтується на характеристиці інвестиційного клімату як сукупності політичних, економічних, законодавчих, регуляторних та інших чинників, що в кінцевому рахунку визначають ступінь ризику капіталовкладень та можливість їх ефективного використання. Рівень інвестиційної привабливості України, відповідно до цього Індексу, знаходиться на найнижчих позиціях за усю історію дослідження.

Згідно з методикою ЄБА значення індексу інвестиційної привабливості від 0-3 є негативним. Починаючи з 3 є нейтральним, а коли значення доходить до 5 і вище – означає позитивну динаміку розвитку. Згідно з цим, рівень індексу інвестиційної привабливості України на сьогодні, практично досягає нейтрального значення. Але, існує ряд стримуючих факторів, які гальмують розвиток інвестиційних ринку України [6].

Виходячи з наведених даних, з 2009 по 2016 рр. найвищий рівень індексу інвестиційної привабливості спостерігається в II кварталі 2011 року – 3,4, найнижчий в IV кварталі 2013 року – 1,81, однак в II кварталі 2016 р. індекс набув значення 2,85. За всю історію вимірювання - з 2008 року - Індекс жодного разу не сягнув позитивної зони - вище 4 балів (рис.2.4).

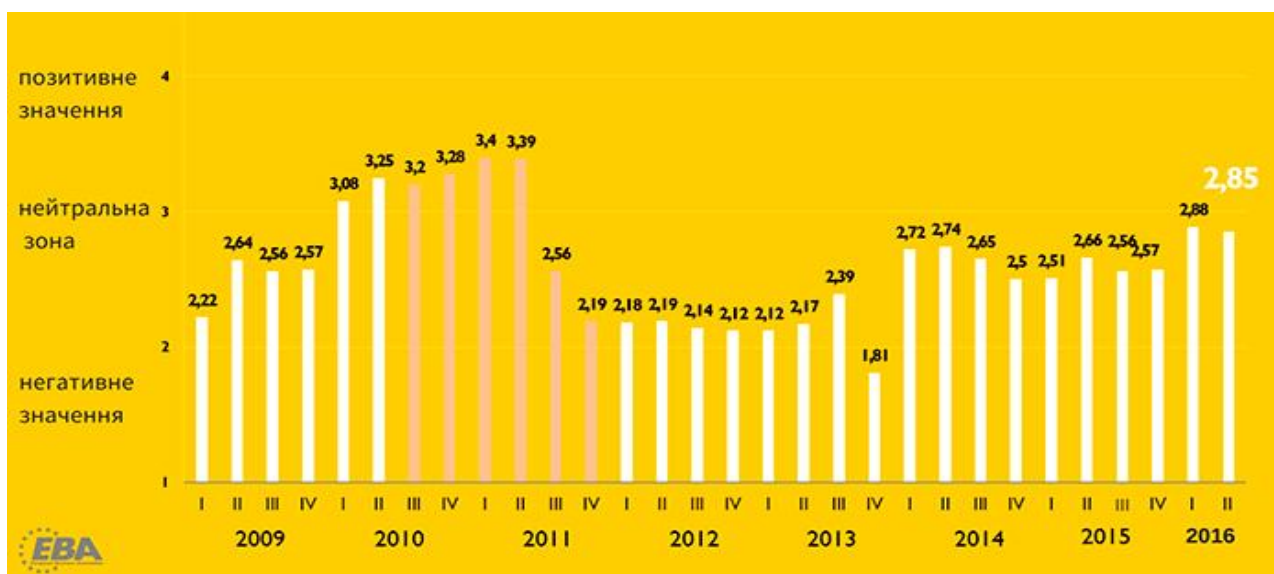

Рис. 2.4 Індекс інвестиційної привабливості України в 2009-2016 рр. (поквартально) за даними ЄБА

У рейтингу інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass за 2016 рік, опублікованому компанією BDO, Україна на жаль впала на 41 позицію порівняно з попереднім періодом і зайняла 130 місце (2015 рік – 89 місце). Зазначені індекси формуються компанією BDO спільно з Гамбурзьким інститутом світової економіки, і характеризують економічну і фінансову привабливість різних країн світу на підставі трьох основних показників: економічних, політичних і соціокультурних умов [14].

Для розрахунку індексу враховувались наступні показники:

- ⇒ Валовий національний борг (% від ВВП): **71,21** (2016)
- ⇒ Валовий національний борг по відношенню до ВВП відображає загальну кількість державних облігацій за вирахуванням виплат в місцевій валюті: **40,94** (2015)
- ⇒ Притік ПІІ на душу населення **119,24** дол. США
- ⇒ Середні надходження на душу населення ПІІ **9.792,02** дол. США
- ⇒ Інфляція (%) **12,10**
- ⇒ Річні зміни середніх споживчих цін (%) **0,26**

- ⇒ Інвестиційна свобода **15,00**
- ⇒ Об'єм інвестиційних обмежень руху капіталу - **20,00**
- ⇒ Середні споживчі витрати приватних домогосподарств на одну людину (у постійних цінах 2000 US\$) **1.767,18** [14].

Погіршення видно по всіх категоріях. Особливо значним є падіння в частині економічних показників. Подібні результати обумовлені політичною кризою і подіями в східній частині країни, які авторитетна німецька аналітика, на жаль, розглядає, як громадянську війну.

Основними факторами які гальмують розвиток інвестиційних процесів в Україні є:

1. Корупція;
2. Повільний прогрес у реформах(судова і земельна);
3. Реформатори залишають уряд;
4. Політична нестабільність;
5. відсутність ефективного механізму реалізації державної політики сприяння інвестуванню;

Україна також продовжує втрачати позиції і у глобальному рейтингу країн світу за показником економічної конкурентоспроможності [27].

Так, за опублікованим Всесвітнім економічним форумом Індексом глобальної конкурентоспроможності 2016-2017 (*The Global Competitiveness Index*), Україна посіла 85-е місце серед 138 країн світу, втративши за рік шість позицій (у попередньому рейтингу займала 79-у позицію) (рис.2.5)

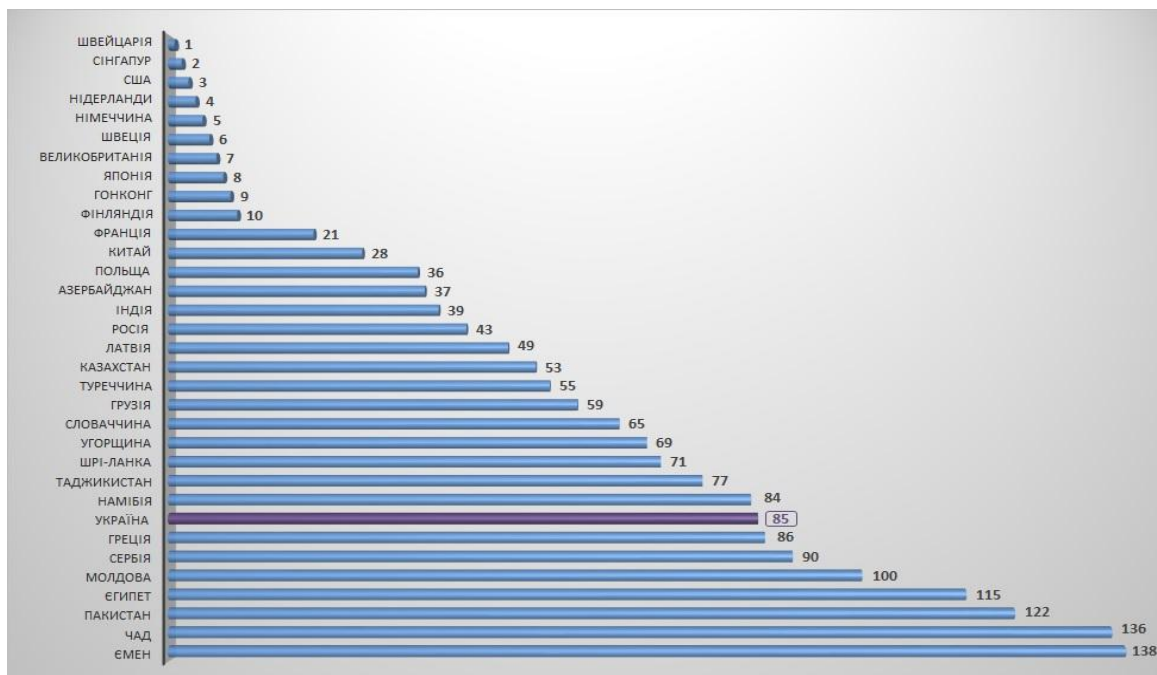

Рис.2.5 Індексом глобальної конкурентоспроможності 2016-2017

В 2016 рейтинг очолили Швейцарія та Сінгапур. До десятки найконкурентоспроможніших, як і в попередньому дослідженні, увійшли США, Нідерланди, Німеччина, Швеція, Великобританія, Японія, Гонконг та Фінляндія [16]. Росія посіла 43 місце в рейтингу, покращивши свої позиції на 2 пункти (табл.2) [27].

Таблиця.2.3

Позиції України та деяких країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності з 2012 по 2016 роки.

Позиції України та деяких країн світу за Індексом глобальної конкурентоспроможності	2012-2013 (з 144 країн)	2013-2014 (з 148 країн)	2014-2015 (з 144 країн)	2015-2016 (з 140 країн)	2016-2017 (з 138 країн)
Україна	73	84	76	79	85
Грузія	77	72	69	66	59
Туреччина	43	44	45	51	55
Росія	67	64	53	45	43
Польща	41	42	43	41	36

Як ми бачимо з таблиці, Україна на даний момент посідає найнижче місце порівняно з попередніми. Причинами цьому стало погіршення позицій у розвитку фінансового ринку(у 2016 році Україна посіла 130 місце , а у 2015

знаходилась на 121), до таких показників призвело те що на даний момент в наші державі нестабільна банківська система, згідно з даними НБУ на стадії ліквідації перебуває 81 банк. Також, ми втратили свої позиції і в рейтингу захисту інвесторів (136 місце 2016 рік, 2015 – 134). Згідно з дослідження Всесвітнього економічного форуму в Україні не функціонує у повній мірі система захисту майнових прав та приватної власності, також перепорою є незавершеність судової реформи, що призводить до “вибіркової” рівності перед законом. Зниження впливу бізнесу на умови прямого іноземного інвестування (130 місце згідно рейтингу у 2106, порівняно з 2015 – 122), що пов’язано з браком дієвих важелів співпраці держави та приватного сектора в інвестиційній політиці – державна система не враховує інтересів бізнесу.

У рейтингу легкості ведення бізнесу, що його укладає Світовий банк, Україна посіла 80 місце і покращила свої позиції на 1 пункт порівняно з минулим роком. Позитивні зрушення експертами відзначено лише в 2 з 10 основних компонентів дослідження - «Захист прав міноритарних інвесторів» та «Забезпечення виконання контрактів». Всі інші зміни фактично відбулися за рахунок зміни методології та динаміки інших країн [15].

У дослідженні, яке було проведено в 2016 році Світовим банком, дещо змінено методологію складання рейтингу. Зокрема, враховано гендерні аспекти за деякими індикаторами індексу. Крім того, розширено індикатор «Оподаткування». Тепер він охоплює процеси після подачі звітності та сплати податків, включаючи повернення податків, податковий аудит і апеляцію за адміністративними податками

За показником міжнародної торгівлі Україна отримала в рейтингу 150 місце та суттєво поступається Польщі (1 місце), Білорусі (30) та Молдові (34). За ним вимірюються часові та фінансові витрати (за винятком мит) при проходженні етапів, необхідних при експорті чи імпорті товарів: на дотримання встановлених вимог до оформлення документів та на дотримання вимог прикордонного та митного контролів [27].

Для того щоб зламати цю тенденцію погіршення інвестиційної привабливості країни, як і раніше необхідні рішучі реформи, що забезпечать зростання ВВП не менше 10% щорік. Це неможливо без детінізації економіки і формування регулятивного середовища, сприятливого для будь-якого, а не лише крупного бізнесу.

3. Шляхи сприяння покращенню інвестиційного клімату в економіці України

В Україні низький рівень захисту прав власності та поширена корупція, яка не спонукає відкривати бізнес. Фінансовий сектор є слабким та нерозвиненим, з активним втручанням держави в діяльність фінансових установ. В основному розвиваються банківські установи, натомість небанківська частина фінансового сектору тільки в останні роки почала повільно розвиватися. В результаті чого фінансовий сектор з великими зусиллями надає кредити для розвитку економіки. Також, дуже низький рівень інвестиційної свободи, основною причиною якої є складність та неоднозначність українського законодавства, слабкий правовий захист інвесторів та непрозорий приватизаційний процес. Стабільно низькі показники індексів є негативним чинником для інвестиційного клімату України, адже це свідчить про небажання або неможливість з боку держави впливати на ситуацію в країні та неефективність функціонування уряду в сфері інвестиційної політики.

Звідси витікає гостра необхідність наступних заходів [5; 9; 13; 23]:

- Реальна боротьба з корупцією, гучні кримінальні справи і подальше притягнення до відповідальності високопоставлених чиновників і крупних тіньових бізнесменів
- Очищення судової, правоохоронної і податкової систем шляхом справжньої, а не декоративної люстрації
- Формування національних ринкових інститутів, необхідних для підтримки експорту, таких як експортно-кредитне Агентство і Банк Розвитку
- Максимально можлива дерегуляція і зниження податкового тягаря для малого і середнього бізнесу. Сфокусувати зусилля всіх державних структур, особливо на рівні місцевих влад, на підтримці становлення і розвитку цього найважливішого сегменту економіки керівники органів влади на всіх рівнях, оцінку роботи яких потрібно пов'язати з успішністю розвитку МСБ на їх територіях, могли б особистою активною участю в роботі саморегульованих організацій підприємців, різних семінарів і конференцій, піднімати значущість

малого і середнього бізнесу. Доля МСБ у ВВП країни повинна вирости з сьогоднішніх 10-15% до мінімум 50-60% протягом найближчих 10 років.

Сучасна інвестиційна політика в Україні має досить суперечливий та непослідовний характер. З урахуванням особливостей сучасного етапу української економіки потрібно розробити модель державної інвестиційної політики, яка б передбачала активну участь держави в інвестиційному процесі та дозволяла б забезпечити умови для стійкого економічного зростання шляхом реалізації розвитку внутрішнього інвестиційного потенціалу економіки. Інвестиційна політика повинна бути спрямована на усунення перешкод та запровадження стимулів для інвестування, захисту прав інвесторів. З метою покращення інвестиційної діяльності та інвестиційного клімату пропонуються такі заходи інвестиційної політики:

1. Послідовне зниження регуляторного тиску на інвесторів та відсутність диверсифікованих джерел інвестицій, нерівномірність їх розподілу між регіонами.

2. Зростання динаміки інвестування не лише в галузі зі швидким обігом капіталу, але й у високотехнологічні або стратегічно важливі для держави сфери.

3. Зниження соціального напруження, досягнення остаточного підходу у виділенні коштів на потреби соціальної сфери.

4. Скорочення фонду виробничого будівництва за рахунок державних коштів і формування надійних інвестиційних джерел, у першу чергу з власних коштів підприємств тощо.

5. Залучення іноземних інвестицій, отримання іноземних кредитів, створення спільних підприємств з іноземним капіталом за такими напрямками, як розвиток переробної промисловості, агропромислового комплексу, створення ефективних форм і механізмів управління інвестиційною діяльністю [1; 14; 24].

Актуальним є удосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки.

У 2015 р. ухвалено документ «Про Стратегію сталого розвитку "Україна - 2020", у 2017 році уряд представив програму „Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій уряду на 2017 рік” [18; 19]. Серед головних пріоритетів виділена фінансова стабілізація, створення сприятливого ділового клімату і підвищення якості адміністративних послуг. Багато уваги буде приділятися проблемам спрощення ведення бізнесу.

Зазначається, що великою проблемою України слід вважати низький рівень інвестицій в її економіку – не більше 10% від ВВП, тоді як нормальним показником вважається частка інвестицій у ВВП на рівні 20-25%. Залученню інвестицій сприятиме маркетинг інвестиційних процесів у світі й країнах нашого регіону, одним з джерел в новому плані вказується приватизація державних підприємств.

З 1 січня 2017 року набув чинності закон "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні". Проектом передбачається адміністрування всіх баз даних Міністерством фінансів або держпідприємством при Мінфіні (замість Державної фіскальної служби) і впровадження ведення єдиної бази індивідуальних податкових консультацій на веб-сайті ДФС [17].

Згідно з законом планується впровадження повноцінного електронного кабінету платника податків (доступ до всієї податкової інформації про платника, проведення звірки розрахунків з бюджетом, заповнення та подання податкової звітності, управління надмірно сплаченими коштами, реєстрація податкових і акцизних накладних, інформування про перевірки та надання актів або довідок перевірок, листування з контролюючим органом).

Важливий крок в покращення сприятливості податкового клімату для підприємницької діяльності вже здійснено: запровадження з 1 січня 2016 року єдиної звітності з податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску. Об'єднання звітності має на меті скоротити документообіг, а також зменшити витрати часу на виконання процедур щодо сплати податків [10];

Також пропонується:

➤ запровадити механізм розрахунку податку на прибуток, який базуватиметься на інформації з бухгалтерського обліку. Так, зближення податкового та бухгалтерського обліку має стати одним із пріоритетних заходів у питанні покращення сприятливості податкового клімату.

➤ знизити податковий тиск на підприємницький сектор. Реалізація зазначеного напряму політики полягає в поверненні підприємцям коштів, що вилучені понад суму, яку вони повинні сплатити згідно з податковим законодавством України.

Для покращення інвестиційного клімату, необхідно здійснити наступні заходи:

- підготувати план дій щодо забезпечення сприятливого інвестиційного клімату;
- розробити регіональні плани підвищення інвестиційної привабливості областей;
- суттєво розширити спектр заходів конкурентної політики;
- поширити практику укладання прозорих угод між інвесторами та владою щодо взаємних зобов'язань у сфері конкурентної поведінки бізнесу та конкурентної політики держави на певних ринках на визначений середньо- і довгостроковий період часу.

В Україні створене правове поле для інвестування та розвитку державно-приватного партнерства. Законодавство України визначає гарантії діяльності для інвесторів, економічні та організаційні засади реалізації державно-приватного партнерства в Україні. На території України до іноземних інвесторів застосовується національний режим інвестиційної діяльності, тобто надано рівні умови діяльності з вітчизняними інвесторами. Іноземні інвестиції в Україні не підлягають націоналізації.

У випадку припинення інвестиційної діяльності іноземному інвестору гарантується повернення його інвестиції в натуральній формі або у валюті інвестування без сплати мита, а також доходів від інвестицій у грошовій або

товарній формі. Держава також гарантує безперешкодний і негайний переказ за кордон прибутків і інших коштів в іноземній валюті, одержаних на законних підставах унаслідок здійснення іноземних інвестицій.

Висновки

В процесі написання курсової роботи, нам вдалось дослідити те що в Україні створені певні умови для ефективного залучення іноземних інвестицій, однак є ще ряд проблем, які необхідно вирішувати, застосовуючи сучасний організаційно-економічний механізм залучення прямих іноземних інвестицій в країну. Економічний механізм залучення іноземних інвестицій, незважаючи на недоліки, що мали місце в цьому процесі в Україні, в цілому повинен значно більше стимулювати прихід ефективного інвестора в промисловість, транспорт, будівництво через створення умов для розвитку недержавного сектору, що сприятиме прискореному розвитку економіки країни

Економіка України перебуває в складній економічній ситуації, яка зберегла тенденції до погіршення у 2016 році внаслідок продовження агресивної політики Російської Федерації, окупації Криму і військових операцій на сході України. Тому інвестиційний клімат на сьогоднішній день є несприятливим для іноземних інвесторів.

Питання створення сприятливих умов розвитку бізнес-клімату в Україні залишається одним з найактуальніших. Для вирішення цього питання потрібно враховувати світовий досвід, який показує, що найбільших успіхів у залученні іноземних інвестицій досягають ті країни, які ставлять таку мету, як пріоритетну в своїй економіці, а також використовують при цьому можливо більший набір заходів. Таким чином, реалізація цих заходів дозволить Україні залучити увагу іноземних інвесторів до вітчизняної економіки, а на запропоновані заходи не повинні впливати зміна влади, метою якої повинно бути гарантованість захисту ринкових прав і свобод інвестора.

Основним завданням регулювання інвестиційної діяльності має стати: створення сприятливого інвестиційного середовища шляхом стимулювання національних інвесторів здійснювати інвестиції; концентрація грошових потоків на пріоритетних напрямках розвитку економіки; акумуляція достатнього обсягу фінансових ресурсів у провідних банках країни; забезпечення доступності кредитів для позичальників шляхом зниження їх вартості;

забезпечення пріоритетного виділення кредитних ресурсів на пільгових умовах рефінансування банкам, які кредитують високоефективні інвестиційні проекти тощо. В умовах обмеженості бюджетних ресурсів важливо, щоб об'єктом підтримки були місцеві органи влади, а цільові програми вирішення системних проблем: структурної перебудови економіки регіону та максимального використання його внутрішнього потенціалу інноваційного оновлення основних фондів підприємств та створення нових підприємств; реструктуризації існуючих підприємств та диверсифікації виробництва.

Список використаної літератури

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. – К.: МП «ИТЕМ» ЛТД, «Юнайдет Лондон Трейд Лимитед», Москва – Лондон, 2015.
2. Держінвестпроект проведе вимірювання інвестиційного клімату в регіонах. – 2011. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу – http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=244327386
3. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності: навч. посібн. / А.П. Дука. – К.: Вид-во «Каравела», 2014. – 236 с.
4. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
5. Євтушенко Г.І., Левківський Т.А. Іноземне інвестування в Україні: Сучасний стан та перспективи. / Г.І. Євтушенко, Т.А. Левківський // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – №1. – С. 10–114.
6. Жук М. В. Регіональна економіка [Текст] : підручник / М. В. Жук. – К. : ВЦ «Академія», 2008. – 416 с.
7. Finpost [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finpost.com.ua/news/2061>
8. Інвестологія: наука про інвестування : навч. посіб. / за ред. д-ра екон. наук, проф. С. К. Реверчука. – К. : Атака, 2014. – 264 с.
9. Кардаш В.І. Рівень державної підтримки галузі як додатковий показник, що визначає її інвестиційну привабливість // Вісник ДУ "Львівська політехніка". Випуск No369. – Львів. – 2013. – с. 129-132.
10. Коваленко С. О. Інвестиційний клімат в Україні та напрями його покращення / С.О. Коваленко // Вісник економіки транспорту і промисловості. –2015 – №38. – С. 366–368
11. Кубах Т.Г. Інвестиційний клімат держави: теоретичний та практичний аспект. – 2013. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2604>

12. Музиченко А. Інвестиційна діяльність в Україні. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2015.
13. Огляд. Інвестиційний клімат в Україні та шляхи його покращення. К.: Експертно-аналітичний центр «Соціум». – 2013. – 22 с.
14. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом. – К.: Лібра, 2002. – 472 с.
15. Про інвестиційну діяльність: Верховна Рада України; Закон від 18.09.1991 № 1560-ХІІ: [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
16. Про внесення змін до закону України “Про інвестиційну діяльність” (щодо державних інвестиційних проектів). Закон України 1981 VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/399948/sogodni-vstupuly-v-sylu-zminy-do-zakonu-pro-investytsijnu-diyalnist-shho-zminylos>
17. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1797-19>
18. Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій уряду на 2017 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=249681271
19. Про Стратегію сталого розвитку. Україна – 2020. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
20. Результати Індексу інвестиційної привабливості України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.eba.com.ua
21. Савчук, Н. Стан інвестиційного клімату України та напрямки його покращення [Текст] / Н. Савчук // Науковий вісник «Демократичне врядування». – 2011. – № 8. – С. 3.
22. Третяк Н.М. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні / Н.М. Третяк// Фінансовий простір. – №3 (11). – 2013. – С. 165–170

23. Удалих, О.О. Управління інвестиційною діяльністю промислового підприємства: Навч. посіб. / О.О. Удалих. – К.: Центр навчальної літератури, 2015.
24. Сучасні вимірники рівня розвитку структурних та інституціональних характеристик національної та глобальної економік: нав.-метод. посіб. / за ред. В. В. Козюка. – 2-е вид. випр. і доп. – Тернопіль: Вектор. 2015. – 248 с.
25. Україна в глобальних рейтингах: підсумки 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/cdn/graphics/rating/story/>.